

ров (777 однострочных и 557 двустрочных субтитров). Средняя длина строки составляет 27–30 символов. Средняя продолжительность появления субтитров на экране составляет 3–4 секунды. Отображение субтитров происходит синхронно с речью персонажей.

Таким образом, перевод кинофильма “Forrest Gump” на русский язык, выполненный с помощью субтитров, характеризуется рядом лексических, стилистических и технических особенностей, характерных для данного вида перевода.

Библиографические ссылки

1. Берди М. Киноперевод: мало что от Бога, много чего от Гоблина // Мосты: журнал для переводчиков. Вып. 4(8). М.: Р. Валент, 2005. С. 57–62.
2. Гарбовский Н. К. Теория перевода: учебник М.: МГУ, 2004. 413 с.
3. Слышкин Г. Г., Ефремова М. А. Кинотекст (Опыт лингвокультурологического анализа). М.: Водолей Publishers, 2004. 164 с.
4. Филиппов С. А. Киноязык и история: краткая история кинематографа и киноискусства. М.: Клуб «Альма Анима», 2006. 207 с.

ПАЭТЫЧНЫ ПЕРАКЛАД ЯК АСАБЛІВЫ ВІД МАСТАЦКАГА ДЫСКУРСУ

В. Г. Маргунова

Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя М. Танка

Мінск, Беларусь

e-mail: morgunova@minsk.edu.by

У артыкуле разглядаюцца асаблівасці паэтычнага перакладу як мастацтва вобразнага выказвання думкі ў слове. Вершаваная гаворка ўяўляе сабою вельмі складаную моўную з’яву, дагэтуль у поўнай меры не вивучаная ні ў літаратуразнаўстве, ні ў лінгвістыцы.

Ключавыя словы: паэзія; пераклад; верш; асаблівасці паэтычнага перакладу; мова.

POETIC TRANSLATION AS A SPECIAL KIND OF ARTISTIC DISCOURSE

V. G. Margunova

Belarusian State Pedagogical University M. Tank

Minsk, Belarus

e-mail: morgunova@minsk.edu.by

In the article features of poetic translation as the art of artistic expression of thought in a word are considered. The poetic speech is a very complex linguistic phenomenon, which has not been fully studied either in literary criticism or in linguistics.

Key words: poetry; translation; poem; features of poetic translation; language.

Па словах Е.Г. Эткінда, паэзія – найвышэйшая форма быцця нацыянальнай мовы. У паэтычнай творчасці з найвялікай поўнасцю і канцэнтраванасцю выяўляецца дух народа – своеасаблівасць яго гістарычнага і культурнага развіцця, яго псіхічнага ладу. Зразумець паэзію іншага народа значыць зразумець іншы нацыянальны характар, эмацыйны свет другой культуры [9, с. 15].

Паводле тлумачэння У.Е. Багно, мастацкі пераклад – адзін з самых бясспрэчных праяў пагранічнай свядомасці. Паміж светам адной літаратуры і чужым ёй мацерыком другой літаратуры, паміж традыцыямі адной культуры і звычаямі другой, паміж стыхіяй творчага капрыз у драпежным вокамерам майстра [1, с.10].

Кожны твор паэзіі ўяўляе сабой складаны комплекс узаемазвязаных элементаў: рытм, мелодыя, стыль, форма, эмацыйны змест слоў і інш.

Усе ўтваральныя элементы ў вершы ўзаемаабумоўлены і знаходзяцца ў арганічнай сувязі паміж сабой. Знішчэнне або няправільная замена любога з іх зробіць твор недастаткова арыгінальным.

Слова з’яўляецца матэрыялам паэзіі. Паэзія ідзе сваімі каранямі ў стыхію мовы, яна – высокае квітненне гаворкі кожнага народа. Усёй сваёй жыццядзейнасцю вершы злучаны з жыццём мовы. Паэт, майстар слова, карыстаецца ўсімі багаццямі, усімі магчымасцямі мовы свайго народа, ён бярэ іх гатовымі або стварае новыя, але заўсёды па законах роднай мовы, нават калі ён яе ўзбагачае ці дасканаліць [5, с. 171].

Згодна меркаванню П. Актавіа, пераклад паэтычнага тэксту мае добрую спецыфіку, злучаную з унікальнасцю паэтычнага жанру, бо «паэзія, застаючыся з’явай мовы, у той жа час ёсць нешта большае, чым проста мова. Паэтычны пераклад, – гэта дзейнасць, аналагічная паэтычнай творчасці, але разгортваецца ў адваротным кірунку» [7, с.164]. Аўтар, на базе сваіх ведаў, досведу, назіранняў стварае новы твор на сваёй роднай мове, тады як перакладчык, дэкадуе ўжо гатовы твор на іншай мове і перакадуе яго на родную мову з абавязковым улічэннем асаблівасцей арыгіналу і уласнага ўспрымання твора. Перакладчык, на думку Т. Саварі, павінен паставіць і дазволіць тры асноўныя пытанні: «1. Што сказаў аўтар, 2. Што аўтар меў на ўвазе, 3. Як гэта выказаў аўтар» [10, с.28].

Ю. Лотман вызначае, што пераклад паэтычнага тэксту праходзіць тры ж этапы, што і працэс стварэння мастацкага твора. Адпраўной кропкай гэтага працэсу з’яўляецца задумка – нейкая даканцэптуальная ментальная адукацыя – знак, ёмістасць якога вызначаецца шырокасцю патэнцыйнаўтоеных у ім сюжэтаў [6, с.105]. Для найлепшага перакладу перакладчыку трэба «супасці» з аўтарам у гэтай выточнай кропцы,

зразумець задумку аўтара арыгінала твора, «прачытаць у перакладзеным сваё як чужое ці, наадварот, убачыць чужое як сваё». Здоўнасьць зразумець задумку арыгінала, наблізіўшыся да яго з іншай культуры, ляжыць у грунце блізкасці матываў і выяў паэта-перакладчыка і перакладзеных ім аўтараў.

Адна з галоўных праблем паэтычнага перакладу – праблема магчымасці перакладу паэзіі. Многія паэты–перакладчыкі адзначаюць немагчымасць вершаванага перакладу, неперакладальнасць лірыкі. Паводле слоў Р. Фроста «паэзія – гэта тое, што знікае пры перакладзе. Пераклад – рэч немагчымая... Як «немагчыма» у канчатковым рахунку і сама паэзія. Але хіба кожная немагчымасць не ўтойвае ў сабе спакусы – паспрабаваць перасіліць немагчымае?» [8, с. 184].

Індывідуальнасць аўтара і яго роднай мовы пры складанні верша выяўляюцца ў максімальнай ступені. Кожны паэтычны твор – унікальны як і унікальныя асобы паэтаў, якія ствараюць гэтыя творы. Спалучэнне ўнікальнасці асобы паэта і ўнікальнасці яго роднай мовы робіць няўхільным факт неперакладальнасці ў вобласці паэтычнага перакладу.

Вядомы перакладнік М. Лазінскі лічыць, што, перакладаючы іншамовныя вершы на сваю мову, перакладчык павінен улічваць усе іх элементы ва ўсёй іх складанай і жывой сувязі, і яго заданне – знайсці ў плане сваёй роднай мовы такую ж складаную і жывую сувязь, якая па магчымасці дакладна адлюстравала б арыгінал, валодала б тым жа эмацыйным эфектам. Перакладчык павінен усталяваць функцыйную эквівалентнасць паміж структурай арыгінала і структурай перакладу, узнавіць у перакладзе адзінства формы і зместу, пад якім разумеецца мастацкае цэлае, каб данесці да чытача самыя тонкія нюансы творчай думкі аўтара, што ўжо знайшлі свой дакладны выраз у мове арыгінала.

Па словах І. Бродскага, на грунце ўсеагульных законаў і заканамернасцяў кожная мова па-свойму дзеліць рэчаіснасць на фрагменты і па-свойму прысвойвае ім назвы – у кожнага народа існуюць свае нацыянальныя выявы свету. Нягледзячы на мноства моўных светаў, у іх заўсёды захоўваецца адзінства рэальнага свету, дзякуючы чаму з'яўляецца магчымасць перакладу з адной мовы на іншую. Паэзія ўяўляе сабою ўвасабленне ўніверсальных сэнсаў, адлюстраванне розных культурна-нацыянальных рэалій у агульных элементах канцэптасферы, адмысловы «памежны» стан паміж светам рэальным і светам надфізічным. Адна і тая ж структура можа азначаць, мець на ўвазе ці напамінаць зусім розныя рэчы [2, с. 243].

У паэтычным перакладзе, па думцы Г. Кружкова, трэба захаваць, першае, сілу і энергію арыгінала, па-другое, паэтычную задумку аўтара.

Даследчык, які распачаў спробу збліжэння паэтычнага перакладу з квантавай механікай, называе дадзеныя вынікі законамі захавання энергіі і захавання імпульсу [4, с. 107].

Патрабаванню «пераклад павінен чытацца як арыгінал» супрацьстаіць супрацьлеглае выказванне: «пераклад павінен чытацца як пераклад». Дазвол падобнай супярэчнасці прапанауе Н. Забалоцкі: «Перад перакладнікам дзве чашы вагі: першая належыць аўтару арыгінала, другая – чытачу пераклада. Пераклад будзе добры ў тым выпадку, калі чашы вагі не выйдуць з раўнавагі» [3, с. 426].

Па словах М. Лазінскага, мэта паэта-перакладчыка ў тым, каб створаная ім копія аказвала на слухача дакладна такое ж дзеянне, якое аказвае арыгінал, напісаны на чужой мове. Пры перакладзе, дзве мовы заўсёды выступаюць як несаразмерныя, у іх неаднолькавая будова, несупадальны семантычны змест слоў, неаднолькавая асацыяцыйная атмасфера, што падкрэслівае кожнае з гэтых слоў, яны валодаюць неаднастайнай гукавой палітрай і неаднастайнымі сродкамі выразнасці. Іншаземны паэт працуе на сваім матэрыяле, на сваёй роднай мове, карыстаючыся ўласцівасцямі менавіта гэтай мовы, з дапамогай менавіта гэтых уласцівасцяў дасягаючы таго сінтэтычнага эфекту, які адрознівае дадзены твор ад іншых.

А перакладчык варочае матэрыялам зусім іншым, што валодае зусім іншымі ўласцівасцямі, і з дапамогай свайго матэрыялу, павінен дамагчыся таго ж эфекту, які даецца арыгіналам.

Заданне ў канчатковым варыянце неразвязнае і дапускаюцца толькі набліжаныя рашэнні. Ад ступені гэтай набліжанасці залежыць якасць перакладу [5, с.174].

Кожная мова выпрацавала сваю прасодыю (прыёмы вершаскладання) ў залежнасці ад свайго склада, ад сваіх уласцівасцяў, і яна не можа быць механічна перанесена з адной моўнай глыбы на іншую [5, с.179].

Библиографические ссылки

1. Багно В. Е. Предисловие // *Res traductonica: Перевод и сравнительное изучение литератур*: сб.ст. / сост. П. Р. Заборов. СПб.: Наука, 2000. С. 10.
2. Бродский И. Большая книга интервью М.: Захаров, 2000. 630 с.
3. Заболоцкий Н. А. Заметки переводчика // *Перевод – средство взаимного сближения народов*: сб. ст. / сост. А. А. Клышко. М.: Прогресс, 1987. С. 425–426.
4. Кружков Г. Квантовая механика и теория поэтического перевода // *Семиотика и информатика*: сб. науч. ст. / гл. ред. Г. Г. Белоногов, Д. А. Бочвар [и др.]. Вып. 30. М.: ВИНТИ, 1990. С.106–114.
5. Лозинский М. Багровое светило. М.: Прогресс, 1974. 216 с.
6. Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров. СПб.: Искусство, 2001. 704 с.

7. Октавио П. Перевод // Перевод – средство взаимного сближения народов: сб.ст. / сост. А. А. Клышко. М.: Прогресс, 1987. С. 161-165.
8. Элисео Д. По доброй воле и со скромной надеждой // Перевод – средство взаимного сближения народов: сб.ст. / сост. А. А. Клышко. М.: Прогресс, 1987. С. 184–185.
9. Эткнид Е. Г. Поэзия и перевод: монография. Л.: Советский писатель, 1963. 432с.
10. Savory, T. The art of translation. Boston: The Writer, 1968. 191 p.

АКТУАЛЬНОЕ ЧЛЕНЕНИЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ПЕРЕВОД НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ТЕКСТА

А. Г. Торжок

Белорусский государственный университет

Минск, Беларусь

e-mail: atorzhok@mail.ru

В статье рассматриваются особенности учета логического (актуального) членения предложения и его первостепенная важность при переводе научно-технических текстов, а также соотношение формального и актуального членения предложения с целью выявить под формально-грамматической оболочкой английского предложения состав выражаемого в нем суждения и тот же состав сохранить в переводе.

Ключевые слова: перевод; научно технический текст; актуальное членение предложения; данное; новое; средства выражения и распознавания смыслового центра в предложении.

THE FUNCTIONAL SENTENCE PERSPECTIVE AND SCIENTIFIC TEXT TRANSLATION

A. G. Torzhok

Belarusian State University

Minsk, Belarus

e-mail: atorzhok@mail.ru

The subject of the article is the peculiarities of the functional sentence perspective, it being of utter importance in scientific texts translation. The article also concerns the correspondence between grammatical and logical sentence segmentation with the purpose of revealing the functional sentence perspective structure within the framework of the sentence fixed word order and preserving that logical structure in translation.

Key words: translation; scientific text; functional sentence perspective; theme; rheme; means and ways of expressing and discerning the sentence semantic centre.

Целью написания статьи является необходимость напоминания о важности учета при переводе в первую очередь логической (коммуникативной) структуры высказывания, поиска смыслового центра (предиката-